

Beslut om ändring och utvidgning av naturreservatet Färskesjön i Karlskrona kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), om utvidgning av naturreservatet Färskesjön med de på bifogad karta angivna områdena och, med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken, att B-föreskrifterna i detta beslut skall gälla de områden som naturreservatet nu utvidgas med.

Länsstyrelsen beslutar vidare, med stöd av 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken, att de A- och C-föreskrifter som bestämts i Länsstyrelsens beslut den 7 december 2007 om utvidgning av naturreservatet Färskesjön även skall gälla för de områden som nu förklaras som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Uppgifter om utvidgningen av naturreservatet

Namn	Färskesjön		
Kommun	Karlskrona		
Distrikt (socken, församling)	Jämjö		
Lägesbeskrivning	Öster om väg 748 mellan Jämjö och Torhamn, 3-6 km söder om Jämjö kyrka.		
Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM)	Delområde	X	Y
	A	552490	6225089
	B	552454	6224650
	C	551912	6222847
	D	552509	6222374
Kartblad Index 100 km	62F		
Kartblad Index 5 km	62F 2f SV		
Naturgeografisk region	Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde		
Kulturgeografisk region	Sydsvenska odlingsbygderna		
Fastigheter	Jämjö-Torp S:3, Jämjö-Torp 1:57, Stora Rom 3:8, Stora Rom 3:15, Stora Rom 3:16		
Markägarkategori	Privat, staten		
Servitut	Väg (Hallarum 5:27), kraftledning		

Nyttjanderätter	Jakt
Areal utvidgning	25,5 hektar
Natura 2000-område	Färskesjön (SE 0410105)
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Blekinge län

Syftet med naturreservatet enligt tidigare beslut

Det syfte som gäller för naturreservatet Färskesjön skall även gälla för den utvidgade delen av reservatet.

Syftet med naturreservatet Färskesjön är att:

- bevara den biologiska mångfalden i fråga om arter och livsmiljöer på land i naturskogar, sumpskogar, kärr, hållmarker samt i Färskesjön,
- bevara värdefulla naturmiljöer i form av naturskogar med lövträd och tall som får utvecklas fritt utan gran,
- bevara det värdefulla kulturlandskapet i form av gravfält och övriga fornlämningar på ett överskådligt sätt,
- bevara spåren av det värdefulla kulturlandskapet från jordbrukets expansion på marginella marker under 1800-talet genom att i naturskogarna bevara torplämningar samt stenmurar i äldre gränslinjer och runt numera skogbevuxna lyckor,
- tillgodose behovet av stigar för friluftslivet med beaktande av naturskyddsaspekter,
- bevara värdefulla naturmiljöer i form av ädellövskogar med tall där naturvårdsinriktade gallringar görs för att stora träd skall utvecklas, åldras, dö och brytas ner,
- tillgodose behovet av parkeringsplatser på nordöstra sidan av Färskesjön och på västra sidan av reservatet (skiftena 2b och 4a), samt förbättra möjligheterna till bad i norra delen av Färskesjön (skifte 2b).

Syftet skall i de nya delarna nås genom att:

- skogar och våtmarker huvudsakligen får utvecklas fritt genom intern dynamik. Dock skall invandrande gran röjas bort vid behov, liksom eventuell igenväxning av öppna kärrytor,
- riktade åtgärder görs vid behov, t.ex. friställning av naturvårdsträd eller mindre gallringar och röjningar för att gynna flora, fauna och forn-/kulturlämningar,
- underlätta tillgängligheten och informera om områdets natur- och kulturvärden.

Skälen för beslutet

Genom detta beslut får i stort sett hela Natura 2000-området Färskesjön ett formellt skydd. Området omfattas till största delen av såväl EU:s art- och habitat- som fågeldirektiv. Prioriterade bevarandevärden i detta beslut är naturtyperna *näringsfattig ekskog* (9190), *näringsrik ekskog* (9160), *näringsfattig bokskog* (9110) och *öppna mossar och kärr* (7140) samt den rika förekomsten av *nattskärria*. I dagsläget föreligger inga hot mot naturvärdena. Större delen av utvidgningen ingår i riksintresse för naturvård, kulturmiljövård respektive friluftsliv. Slättamossen har högsta bevarandevärde i våtmarksinventeringen och ingår i den nationella myrskyddsplanen. Utvidgningen av naturre-

servatet Färskesjön bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen "Levande skogar", "Myllrande våtmarker" och "Ett rikt växt och djurliv".

Beskrivning av områdena i utvidgningen

Reservatsutvidgningen omfattar fyra delområden (A-D på bilaga 1) på sammanlagt 25,5 hektar. Naturreservatets totala areal blir därmed drygt 334 hektar. Den största utvidgningen (C) utgörs av hela Slättamossen i sydväst med sin lilla näringsfattiga sjö som bildats efter torvtäkt på 1900-talet. Runt sjön breder öppna, artrika mjukmattekärr ut sig med en mångfald av mossor i bottenskiktet och bl.a. kärrsilja, kärrviol, småsileshår och dybläddra bland kärlväxterna. Runt mossen växer såväl näringsrik som näringsfattig ekskog, hållmarkstallskog samt triviallöv- och sumpskog på gammal utdikad åkermark och tidigare myrmark i anslutning till mossen. I de näringsrika delarna av ekskogen ses rikligt med blåsippra, myskmadra och murgröna. Mitt i mossen ligger en liten holme med gammal tallskog (*taiga* 9010). Norr om den löper en gammal, idag igenvuxen, väg i öst-västlig riktning tvärs över mossen. Längst i sydost omfattas Slättamossens utvidgning av en mindre del av ett gravfält från brons-/äldre järnålder.

I sydöst utvidgas reservatet med en sluttning med hedekskog som övergår i ängsekskog (D) och i nordväst med ett par mindre områden hedbokskog, hedekskog och hållmarkstorräng (A-B). Här finns även en stensättning från brons-/äldre järnålder. Utvidgningen innebär i flera fall att reservatets befintliga naturtyper utökas till sina naturliga gränser.

Kulturhistoriskt kan man följa landskapets utveckling under de ca 150 år som kartmaterialet speglar (se skötselplanbilaga 3); från ett öppet ljunghedslandskap och torparen Olof Olssons första odlingar på utmarken 1869, över utdikning av våtmarker och den största utbredningen av nyodling på marginella marker i början på 1900-talet till dagens naturskogar och igenväxande odlingsmark.

Slättamossen omfattas av den nationella myrskyddsplanen där Färskesjöplatån har högsta skyddsklass. I stort sett hela utvidgningen ingår i Natura 2000-området SE0410105 Färskesjön. Inom reservatet häckar tre fågelarter listade i EU:s fågeldirektiv över arter vars livsmiljö skall skyddas; *trädlärka*, *nattskärva* och *spillkråka*. I området finns *citronfläckad kärrtrollslända* och *långbensgroda* som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv. Skyddsvärda arter som berörs av utvidgningen utöver Natura 2000-arterna är bl.a. *smådopping*, *mindre smaragdflickslända* och *sandödda*.

Färskesjöområdet är ett lättillgängligt och populärt utflyktsmål och rekreationsområde. Den befintliga vandringsleden utökas i och med detta beslut.

Reservatsföreskrifter

De föreskrifter under A och C som beslutats 2007 av Länsstyrelsen för naturreservatet Färskesjön enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken skall även gälla för de områden som nu tillförs reservatet. Föreskrifter under B gäller endast för den nu utvidgade delen.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområde inom reservatet.

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

- uppföra helt ny byggnad eller andra anläggningar,
- anlägga väg, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa,
- anlägga luft- eller markledning,
- uppföra flaggstång, mast eller antenn,

- bedriva täkt i någon form,
- lägga igen öppna diken eller dika,
- skada eller förändra mark eller vegetation,
- avverka skog eller utföra skogsodling,
- plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
- plantera in för trakten främmande djurarter,
- använda kemiska bekämpningsmedel eller tillföra handelsgödsel.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som ingår i utvidgningen av reservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet. Angivna åtgärder avser hela den aktuella utvidgningen om inget annat anges.

- utmärkning av reservatet och att informationstavlor om reservatet sätts upp och underhålls
- lagring av virke eller skogsbränsle
- istandsättning och underhåll av parkeringsplats
- underhåll av vandringsled och stigar
- riktade punktåtgärder för att gynna prioriterade naturtyper och arter eller andra skötselåtgärder i syfte att bevara, vårda och utveckla naturmiljöer, den biologiska mångfalden samt kulturhistoriska lämningar, t.ex. röjning, frihuggning av naturvårdsträd m.m.
- undersökningar av djur- och växtliv samt av mark- och vattenförhållanden
- uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

- skada mark,
- förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
- skada torplämnningar, stenmurar eller odlingsrösen,
- otillbörligen störa djurlivet,
- skada växande eller döda träd och buskar eller vegetation i övrigt,
- medföra ej kopplad hund annat än vid jakt,
- framföra fordon annat än på härför upplåtna vägar,
- rida eller cykla annat än på markvägen i norra delen av området,
- tälta eller ställa upp husvagn eller husbil,
- göra upp eld på annat än för ändamålet i ordningställda platser,
- på störande sätt nyttja radio, cd-spelare eller på annat sätt åstadkomma störande buller,
- nyttja området för övningar som verkar störande på naturen eller på allmänhetens friluftsliv,
- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

- samla in fjärilar eller skalbaggar,
- bedriva vetenskaplig forskning som omfattar provtagning eller installation av utrustning.

Tillägg i detta beslut:

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

- bedriva vetenskaplig forskning som omfattar markering, fällfångst eller någon form av åverkan på växt- eller djurliv.

Ovanstående föreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken skall inte utgöra hinder för naturvårdsförvaltare att sköta området enligt den till beslutet hörande skötselplanen.

Det skall vidare vara tillåtet för nyttjanderättsinnehavare, innehavare av servitut eller annan innehavare av särskild rätt till marken att utnyttja sina rättigheter. *Det skall inte heller utgöra hinder för innehavare av servitut som kommer att upprättas vid pågående lantmäteriförrättning KA3 (skifte 3) att utnyttja sin rätt till väg i reservatet* (kursiverat gäller tidigare beslut). Underhåll och reparation av kraft- och teleledningar skall kunna ske. Erforderliga tillstånd skall alltid sökas/inhämtas från Länsstyrelsen vid varje enskilt tillfälle när luftledning byts ut mot jordkabel.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för utvidgningen av reservatet är bl.a.:

- 7 kap. 28 a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område,
- artskyddsförordningen (2007:845), gällande till exempel insamling av vissa arter,
- kulturmiljölagen (1988:950),
- terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Fastställelse av skötselplan

Den skötselplan, som fastställdes av Länsstyrelsen den 21 januari 2002 skall gälla även för den utvidgade delen, liksom den komplettering som fastställdes den 7 december 2007. Detta beslut rörande en andra komplettering till skötselplanen fattas med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Ärendets beredning

Naturrestatet Färskesjön bildades 2002. År 2007 skedde en större utvidgning, då områden i norr och väster införlivades i reservatet. Efter denna utvidgning har Naturvårdsverket köpt fastigheten Hallarum 5:17, som bland annat omfattar Slättamossen, med syftet att även denna skulle ingå i naturrestatet. Dessutom har de samfälligheter som Naturvårdsverkets fastighet Jämjö-Torp 1:57 varit delägare i delats upp mellan de berörda fastighetsägarna under 2011. Två av dessa delområden, Hallarum S:3>1 (större delen) och S:3>2 ingår i den nu aktuella reservatsutvidgningen.

Nästan hela naturrestatet omfattas av Natura 2000 enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet. Natura 2000-området har liksom reservatet utvidgats i omgångar, senast 2012 då Slättamossen och samfälligheterna i Hallarum införlivades.

Ytterligare en liten samägd fastighet på den sydöstra sidan, Stora Rom 3:8>3 3:15>6 och 3:16>3, införlivas nu i naturreservatet och förhandling om ersättning med de övriga berörda fastighetsägarna har påbörjats.

Förslag till beslut och skötselplan för den nu aktuella reservatsutvidgningen har tagits fram under 2016 och sakägare och andra intressenter har haft möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Efter yttrande som inkommit från angränsande fastighetsägare har en planerad parkeringsplats i sydväst slopats och den nya vandringsleden dragits om för anslutning till befintlig parkeringsplats. Ytterligare ett yttrande från angränsande fastighetsägare har inkommit rörande nyttjanderätt av väg samt underhåll av dräneringsdike, där Länsstyrelsen med stöd av övergångsbestämmelserna till nya jordabalken, inte funnit anledning att tillmötesgå kravet rörande nyttjanderätt. Underhåll av dike regleras i miljöbalken och ett tillägg har gjorts i skötselplanen.

Eftersom naturreservatet i och med detta beslut omfattas av tre olika beslut respektive skötselplaner planeras revidering av beslut och skötselplan inom de närmaste åren.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller den dag det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § MB träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i länets författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

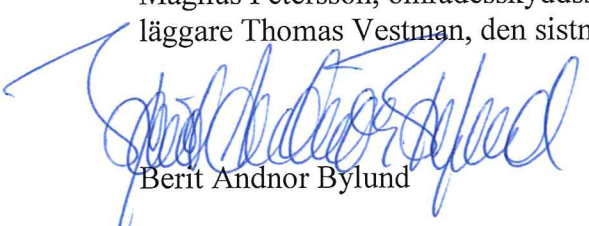
Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljö- och energidepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Berit Andnor Bylund.

I beslutet deltog även länsjurist Sofia Kullman, länsjurist Nina Ljung, antikvarie Magnus Petersson, områdesskyddssamordnare Åke Widgren samt naturvårdshandläggare Thomas Vestman, den sistnämnde som föredragande.

Berit Andnor Bylund

Thomas Vestman

Kungöres i länets författningssamling och ortstidningar

Bilagor:

1. Karta över naturreservatets avgränsning (och utvidgning)
2. Karta över B-föreskriftsområden m.m.
3. Skötselplan med tillhörande bilagor
4. Beslut och skötselplan 2002
5. Beslut och skötselplan 2007

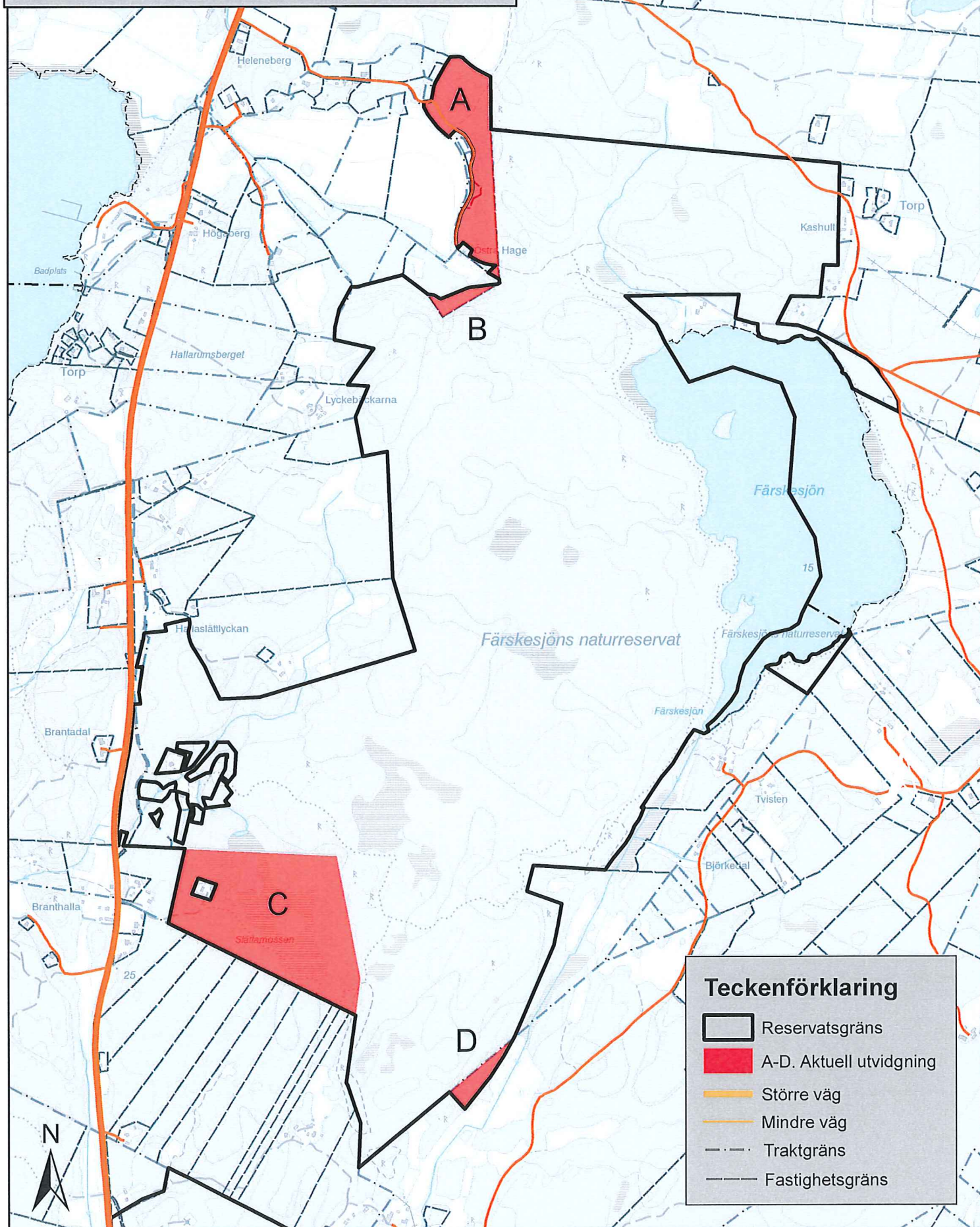
Naturreseptatet Färskesjön

Utvidning 2017

Karlskrona kommun

Naturreseptatets avgränsning

Beslutsbilaga 1

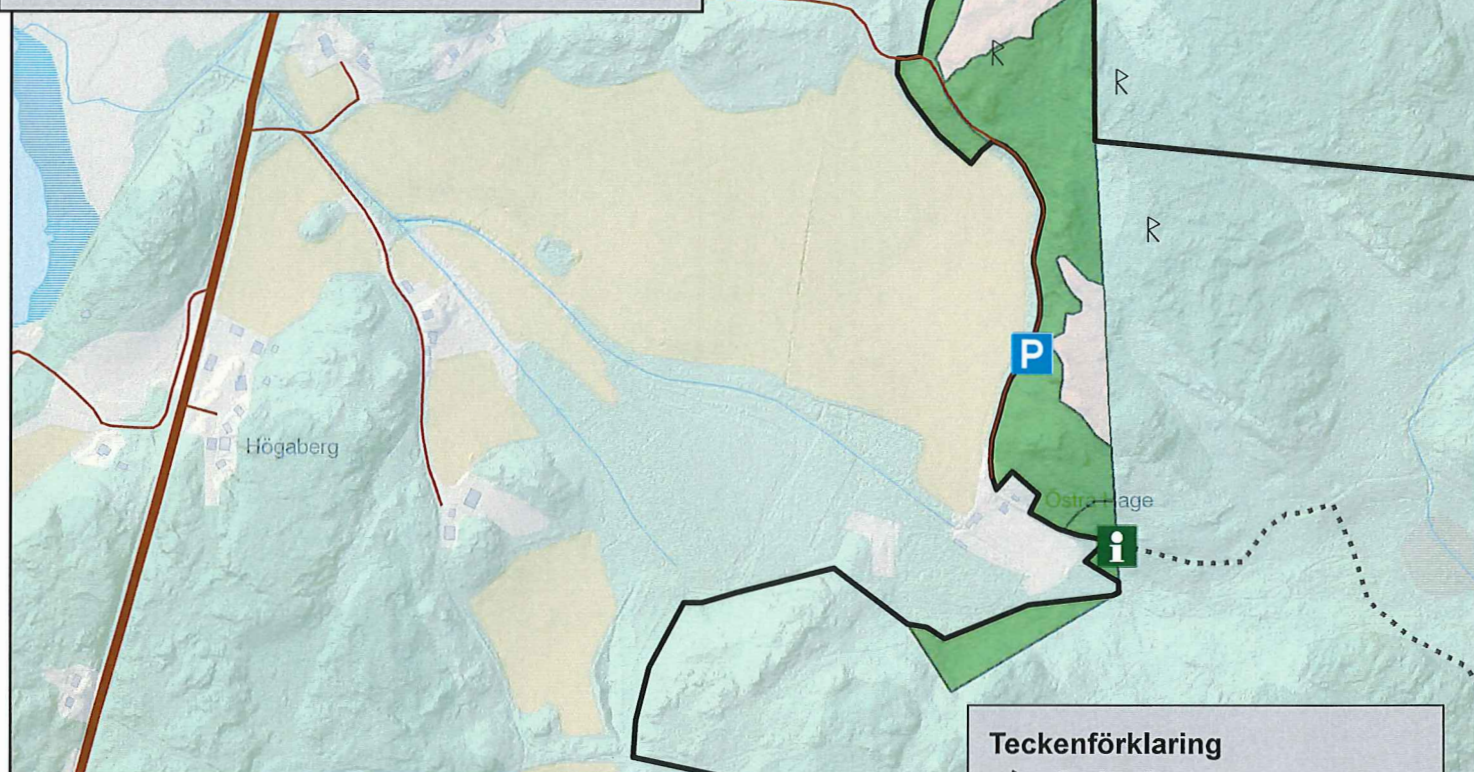
Naturreservatet Färskesjön

Utvidgning 2017

Karlskrona kommun

B-föreskriftsområden m.m.

Beslutsbilaga 2

Teckenförklaring

R Fornlämning

i Information

P Parkering

..... Vandringsled

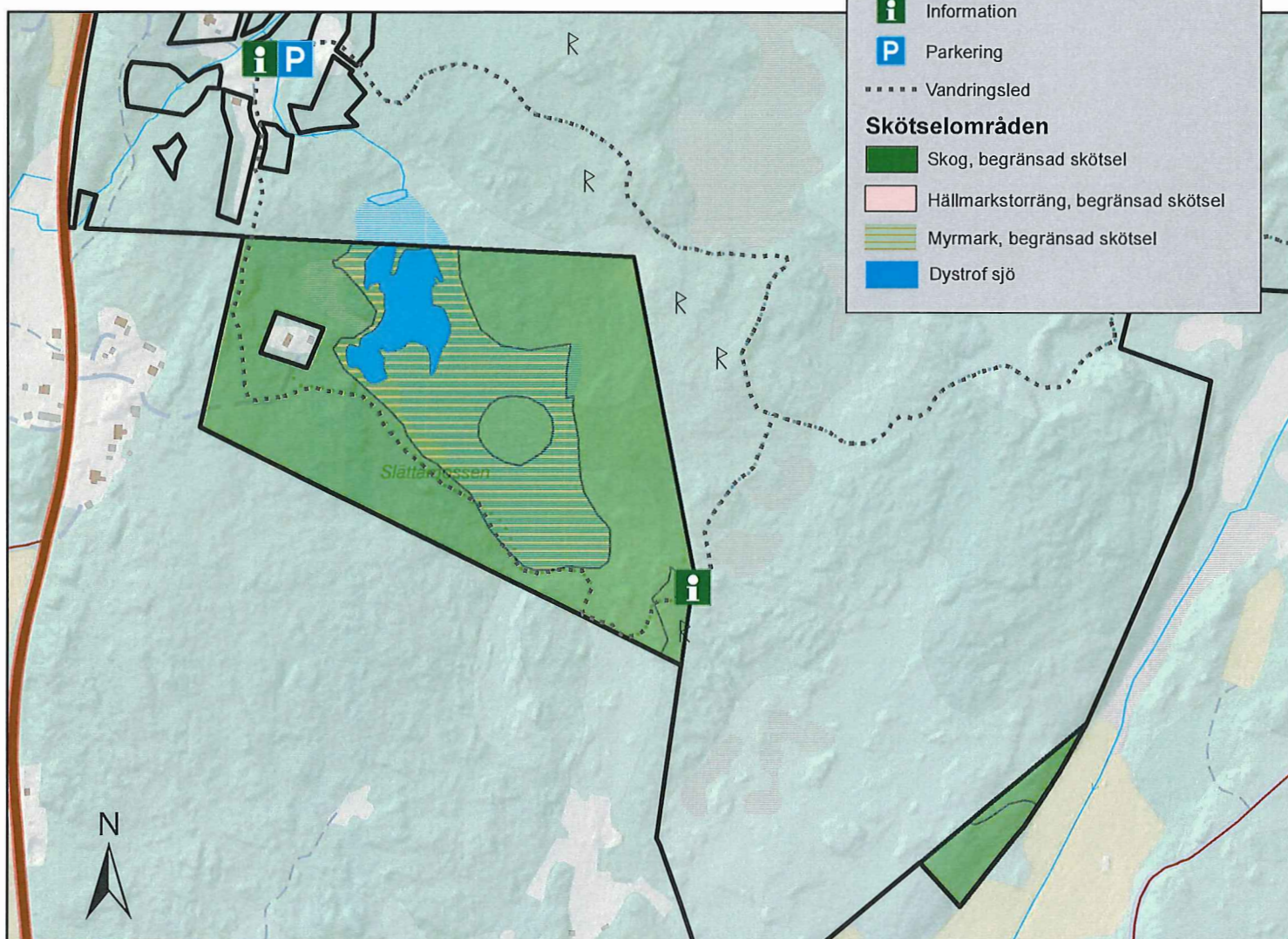
Skötselområden

Skog, begränsad skötsel

Hällmarkstorräng, begränsad skötsel

Myrmark, begränsad skötsel

Dystrof sjö

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

SKÖTSELPLAN

2017-03-16

1 (20)

Dnr 511-3290-13
Obj nr 10-02-73

Beslutsbilaga 3

Tillägg till skötselplanen för Naturreservatet Färskesjön Andra utvidgningen 2017

Karlskrona kommun

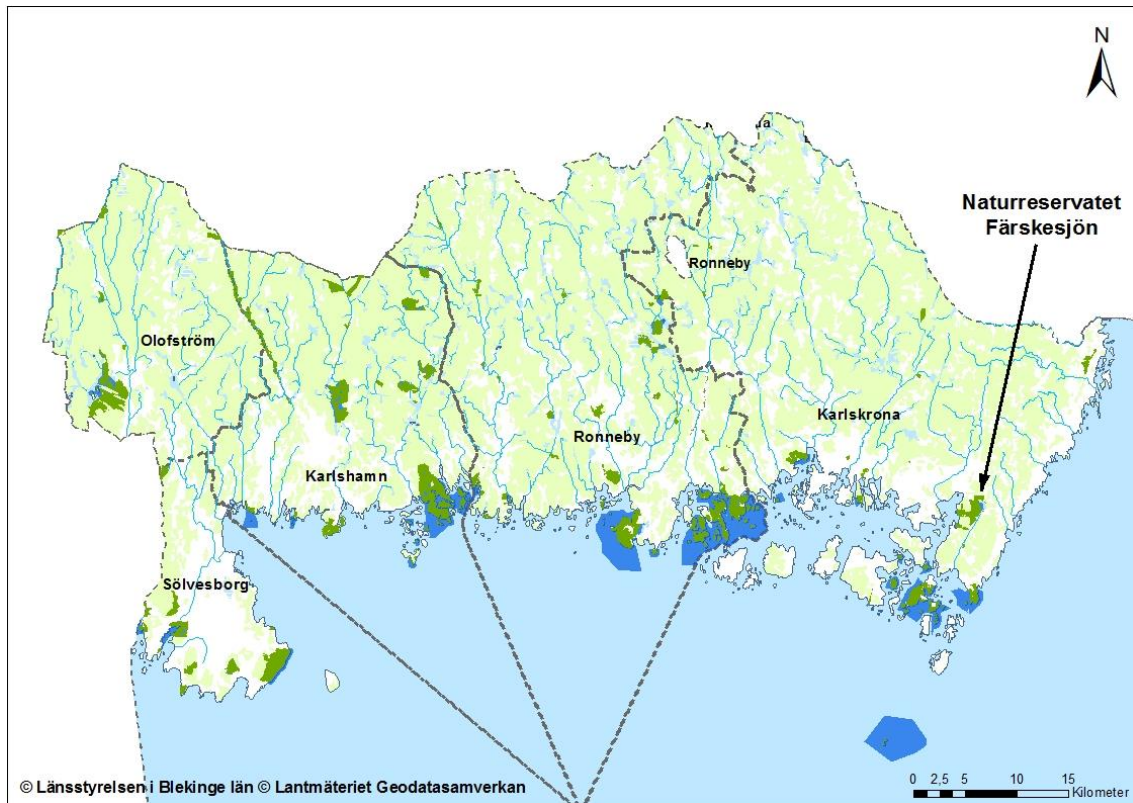
Postadress
SE-371 86 KARLSKRONA

Besöksadress
Skeppsbrokajen 4

Telefon/Telefax
010-22 40 000
010-22 40 223

E-post/webbplats:
blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge

Org.nr
202100-2320

Figur 1. Naturreservatet Färskesjöns läge i Blekinge län. Grönmarkerade områden är länets naturreservat på land och blåmarkerade områden är naturreservat som sträcker sig ut i havet.

Titel: Tillägg till skötselplan för naturreservatet Färskesjön – Andra utvidgningen 2017
 Utgiven av: Länsstyrelsen i Blekinge län
 Planförfattare: Thomas Vestman
 Beställningsadress: Länsstyrelsen i Blekinge län
 371 86 Karlskrona
 Tfn: 010-2240000
blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge

Copyright: Länsstyrelsen i Blekinge län.
 Innehållet i detta dokument får citeras eller refereras till med uppgivande av källa.

Foto: Omslagsbild: Vy över Slättamossens norra del. Foto: Thomas Vestman 2016-10-14

Innehållsförteckning

1. SYFTET MED NATURRESERVATET	5
2. BESKRIVNING AV UTVIDGNINGENS OMRÅDEN.....	5
2.1 ADMINISTRATIVA DATA.....	7
2.2 NATURFÖRHÅLLANDEN FÖR UTVIDGNINGEN	8
2.2.1 Geologi och topografi	8
2.2.2 Översiktlig vegetationsbeskrivning	8
2.2.3 Djurliv	9
2.3 HISTORISK SAMT NUVARANDE MARK- OCH VATTENANVÄNDNING	9
2.3.1 Det historiska landskapet	9
2.3.2 Nuvarande mark- och vattenanvändning	10
2.4 KÄLLFÖRTECKNING	10
3 PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL	11
3.1 ÖVERGRIPANDE BEVARANDEMÅL	11
3.2 GENERELLA RIKTLINJER.....	11
3.3 INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN	12
3.4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDEN	12
3.4.1 Skötselområde 1: Skog med begränsad skötsel i träd- och buskskikt.....	12
3.4.2 Skötselområde 7: Hällmarkstorrängar med begränsad skötsel	14
3.4.3 Skötselområde 8: Myrmark med begränsad skötsel	14
3.4.4 Skötselområde 9: Dystrof sjö med fri utveckling.....	15
3.5 FRILUFTSLIV OCH TURISM	16
3.5.1 Anordningar för friluftslivet.....	16
4 UTMÄRKNING AV RESERVATSGRÄNS.....	17
5 BRÄNDER OCH BRANDBEKÄMPNING	17
6 JAKT.....	18
7 TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	18
7.1 TILLSYN ÖVER FÖRESKRIFTER.....	18
7.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	18
7.3 DOKUMENTATION AV SKÖTSELÅTGÄRDER	18
8 KOSTNADER OCH FINANSIERING	18
9 SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE	19
SKÖTSELÅTGÄRDER INOM UTVIDGNINGEN	19

KARTBILAGOR

- Kartbilaga 1: Översiktskarta
- Kartbilaga 2: Historiska kartor
- Kartbilaga 3: Topografi och hydrologi
- Kartbilaga 4: Natura 2000-naturtyper
- Kartbilaga 5: Skötselområden m.m.

Förord

Naturreservatet Färskesjön bildades 2002 och utvidgades första gången 2007. I denna andra utvidgning ingår delar av fastigheter som staten köpt samt samfälligheter och delar av samfälligheter som reglerats eller som kommer att regleras till Naturvårdsverkets fastighet Jämjö-Torp 1:57.

De delar av Slättamossen (större delen) som inte ingått i nuvarande reservat omfattas av utvidgningen och arealerna av redan skyddade naturtyper utökas både i anslutning till mossen och i anslutning till att de övriga områdena som läggs till befintligt reservat. Naturreservatet får tydligare gränser i form av väg, markslagsgräns eller stenmur. Dessutom flyttas osynliga gränser längs fastighetsgränser som går genom naturtyper ut till naturliga markslagsgränser.

Utvidgningen av naturreservatet Färskesjön kommer att omfattas av såväl befintligt skötselområde som att utgöra nya skötselområden. Samma syfte och föreskrifter kommer att gälla i det utvidgade naturreservatet som i det tidigare beslutade och utvidgade naturreservatet.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatet är att:

- bevara den biologiska mångfalden i fråga om arter och livsmiljöer på land i naturskogar, sumpskogar, kärr, hållmarker samt i Färskesjön,
- bevara värdefulla naturmiljöer i form av naturskogar med lövträd och tall som får utvecklas fritt utan gran,
- bevara det värdefulla kulturlandskapet i form av gravfält och övriga fornlämningar på ett överskådligt sätt,
- bevara spåren av det värdefulla kulturlandskapet från jordbrukets expansion på marginella marker under 1800-talet genom att i naturskogarna bevara torplämningar samt stenmurar i äldre gränslinjer och runt numera skogbevuxna lyckor,
- tillgodose behovet av stigar för friluftslivet med beaktande av naturskyddsaspekter.
- bevara värdefulla naturmiljöer i form av ädellövskogar med tall där naturvårdsinriktade gallringar görs för att stora träd skall utvecklas, åldras, dö och brytas ner,
- tillgodose behovet av parkeringsplatser på nordöstra sidan av Färskesjön och på västra sidan av reservatet (skiftena 2b och 4a), samt förbättra möjligheterna till bad i norra delen av Färskesjön (skifte 2b).

Syftet skall i de nya delarna nås genom att:

- skogar och våtmarker huvudsakligen får utvecklas fritt genom intern dynamik. Dock ska invandrande gran röjas bort vid behov, liksom eventuell igenväxning av öppna kärrytter,
- riktade åtgärder görs vid behov, t.ex. friställning av naturvårdsträd eller mindre gallringar och röjningar för att gynna flora, fauna och forn-/kulturlämningar,
- underlätta tillgängligheten och informera om områdets natur- och kulturvärden.

2. Beskrivning av utvidgningens områden

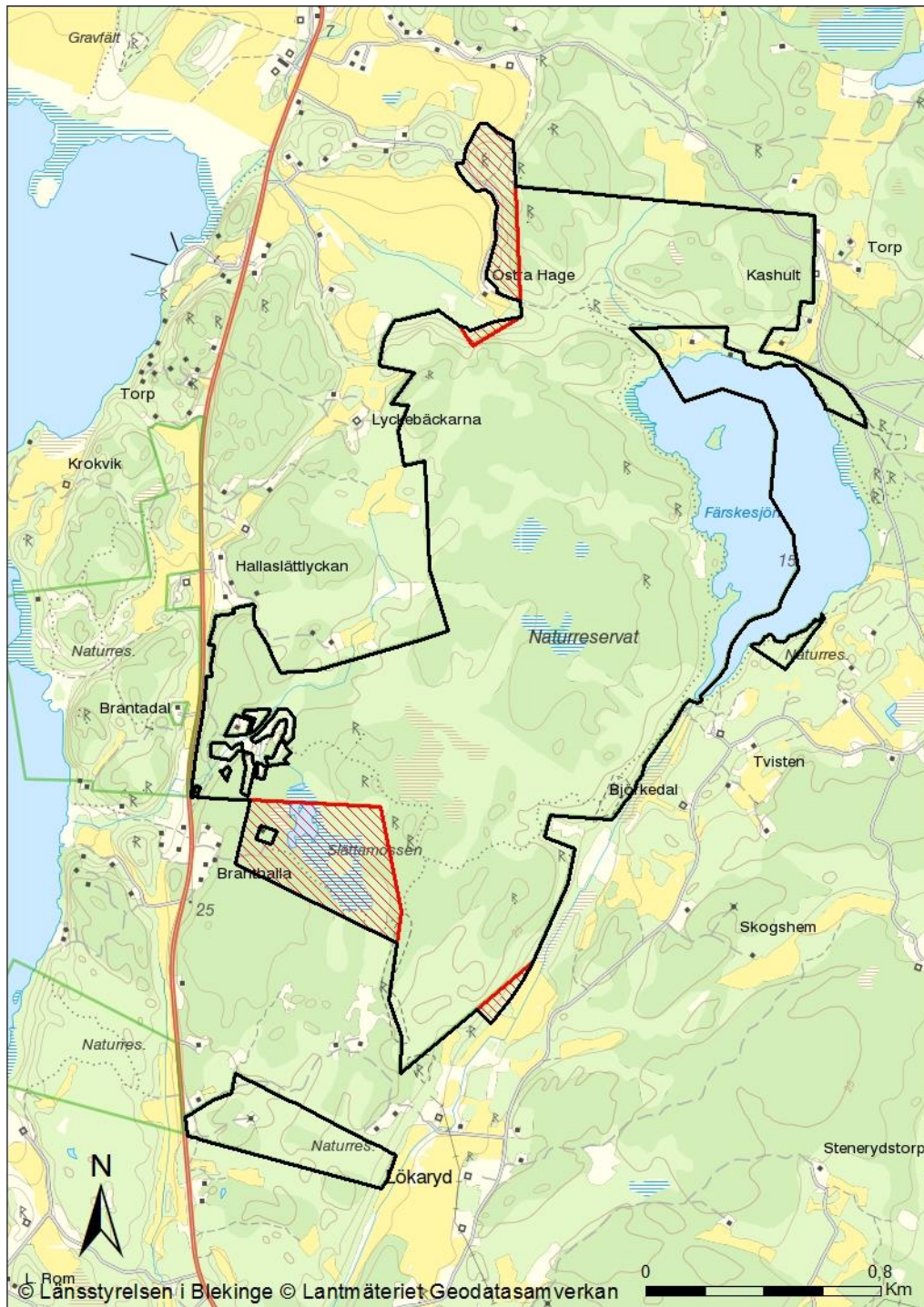
Reservatsutvidgningen omfattar fyra delområden (se fig. 2) på sammanlagt 25,5 hektar. Naturreservatets totala areal blir därmed drygt 334 hektar. Den största utvidgningen utgörs av Slättamossen i sydväst med sin lilla dystrofa (näringsfattiga) sjö som bildats efter torvtäkt på 1900-talet. Runt sjön breder öppna, artrika mjukmattekärr ut sig och runt dessa finns såväl näringsrik som näringsfattig ekskog, hållmarkstallskog, hållmarksäng samt triviallövs- och sumpskog på gammal myrmark och utdikad åkermark i anslutning till myrmarkerna. Längst i sydost omfattas Slättamossens utvidgning av en mindre del av ett gravfält från brons-/äldre järnålder.

I sydöst utvidgas reservatet med en blockig sluttning med hedekskog, som mot söder övergår i ängsekskog och vid Östra Hage i nordväst med ett par små områden hedbokskog, hedekskog och hållmarksäng. Här finns även en stensättning från brons-/äldre järnålder.

Utvidgningen innebär i flera fall att reservatets befintliga naturtyper utökas till sina naturliga gränser. I stort sett hela utvidgningen ingår i Natura 2000-området SE0410105 Färskesjön. Inom reservatet häckar tre fågelarter listade i EU:s fågeldirektiv över arter vars livsmiljö skall skyddas; *trädlärka*, *nattskärra* och *spillkråka*. I området finns *citrönfläckad kärrtrollslända* och *långbensgroda* som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv. Slättamossen omfattas av den nationella myrskyddsplanen där Färskesjöplatån

har högsta skyddsklass. Andra skyddsvärda arter som berörs av utvidgningen är t.ex. *smådopping*, *mindre smaragdflickslända* och *sandödla*.

Kulturhistoriskt är det intressant att se landskapets utveckling runt Slättamossen under de ca 150 år som kartmaterialet speglar (se bilaga 3); från ett öppet ljunghedslandskap och torparen Olof Olssons första odlingar på utmark 1869, över utdikning av våtmarker och den största utbredningen av nyodling på marginella marker i början på 1900-talet till dagens naturskogar och igenvuxna åkrar.

Figur 2. Naturreservatets gräns efter utvidgningen är markerad med heldragen svart linje. De aktuella utvidgningarna är rödskräffade.

2.1 Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data.

Objektnamn	Färskesjön (<i>utvidgning 2017</i>)		
Objektnummer	10-02-73		
Skyddsform	Naturreservat		
Beslutsdatum	2017-03-16		
Natura 2000-objektkod	SE410105		
Koordinat centralpunkt (SWEREF 99TM)	Delområde	X	Y
	A	552490	6225089
	B	552454	6224650
	C	551912	6222847
	D	552509	6222374
Kartor	Kartblad Index 100 km: 62F Kartblad Index 5 km: 62F 2f SV		
Areal utvidgning	25,5 ha		
Landareal	24,5 ha		
Vattenareal	1,0 ha		
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Blekinge		
Kommun	Karlskrona		
Lägesbeskrivning	Öster om väg 748 mellan Jämjö och Torhamn, 3-6 km söder om Jämjö kyrka (se bilaga 1)		
Sakägare	Markägare, jakträttsinnehavare, nyttjanderättshavare väg respektive kraftledning (servitut)		
Fastigheter	Jämjö -Torp S:3, Jämjö-Torp 1:57, Stora Rom 3:8, Stora Rom 3:15, Stora Rom 3:16		
Servitut	Väg (Hallarum 5:27), kraftledning		
Nyttjanderätter	Jakt		
Naturtyper	Areal (ha)		
Skogsmark	Totalt 18,6 ha, varav: Näringsrik ekskog (9160), 2,4 ha Näringsfattig ekskog (9190), 7,6 ha Näringsfattig bokskog (9110), 0,9 ha Taiga (9010), 4,1 ha Hällmarkstallskog, 0,5 ha Triviallövskog, 2,2 ha Lövsumpskog, 0,9 ha		
Natura 2000			
Övriga			
Sötvatten			
Natura 2000			
Våtmarker	Totalt 4,5 ha, varav:		
Natura 2000	Öppna mossar och kärr (7140), 4,5 ha		
Övriga	Totalt 1,4 ha, varav:		
Natura 2000	Hällmarkstorräng (8230), 1,3 ha		
Övriga	Väg, 0,1 ha		
Arter	Se Tabell 2		
Prioriterade bevarandevärden:			
Naturmiljöer/Markslag	Ädellövskog, myrmark		
Naturtyper	Näringsrik ekskog, näringsfattig ekskog, näringsfattig bokskog, öppna mossar och kärr		
Strukturer och funktioner	Skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved, öppen myr-		

	mark, opåverkad hydrologi
Arter	Nattskärre
Friluftsliv	Naturupplevelse, större sammanhängande område med höga upplevelsevärden, vandringsmöjligheter, kulturhistoria, landskapsbild

Tabell 2. Rödlistade, EU-listade och andra ovanliga arter och signalarter som rapporterats från reservatsområdet under senare år (Rödlistekategorier: CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad). LC-arter är arter som tidigare varit rödlistade men som numera räknas som Livskraftiga. ÅGP-arter är hotade arter för vilka det upprättats särskilda nationella åtgärdsprogram. Signalarter är indikatorarter som är användbara för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden.

Art	Nationell rödlista	EU:s fågeldir	EU:s Habitatdir	ÅGP	Signalart
Insekter					
Citronfläckad kärrtrollslända (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)			X		
Mindre smaragdflickslända (<i>Lestes virens</i>)	LC				
Grod- och kräldjur					
Sandödle (<i>Lacerta agilis</i>)	VU			X	
Långbensgroda (<i>Rana dalmatina</i>)	VU		X	X	
Fåglar					
Trädlärka (<i>Lullula arborea</i>)	LC	X			
Spillkräka (<i>Dryocopus martius</i>)	NT	X			
Nattskärre (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	LC	X			
Smådopping (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	LC				
Mindre hackspett (<i>Dendrocopos minor</i>)	NT				
Kärlväxter					
Myskmadra (<i>Galium odoratum</i>)					X
Buskstjärnblomma (<i>Stellaria holostea</i>)					X
Murgroda (<i>Hedera helix</i>)					X
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)					X

2.2 Naturförhållanden för utvidgningen

2.2.1 Geologi och topografi

Berggrund och jordarter

Utökningarna ligger på den s.k. Färskesjöplatån, ett flackt urbergsområde väster om Färskesjön (se bilaga 3). Den karaktäriseras av vidsträckta hållmarker med skogklädda, morän- och sedimentfyllda sprickdalar. Berggrunden består huvudsakligen av granit och granodiorit. Eftersom området består av mycket hållmarker är jordarterna en mosaik av mer eller mindre sandig morän samt av kärrtorv i anslutning till Slättamossen.

2.2.2 Översiktlig vegetationsbeskrivning

Den norra utvidgningen utgör en fortsättning västerut av de naturtyper som dominerar i det befintliga reservatet, *näringsfattig ekskog* (9190), *hållmarkstorräng* (8230) och *näringsfattig bokskog* (9110). I Skogarna förekommer såväl stående som liggande död ved. I hållmarkernas lägre partier och sprickor ses en mosaik av våtmarker av varierande storlek.

Slättamossen har varit föremål för torvtäkt, vilket skapat en liten vegetationsrik och relativt näringsfattig myrsjö (3160, *myrsjöar*) i norra delen. I södra delen är Slättamossen ett mjukbottenkärr (7140, *öppna mossar och kärr*) med stor artrikedom. I denna södra delen ligger en liten holme med gammal tallskog (9010, *taiga*). I den svaga sluttningen nordväst om mossen växer hedekskog som söderut övergår i hållmarkstallskog och mot mossen i sumpskog i de partier som tidigare varit öppen myrmark. På östra sidan finns en mosaik av fossil åkermark som idag är fuktig triviallövskog av huvudsakligen björk med inslag av al, ek, tall och asp. På fastare mark är det ekskog med inslag av tall, som i söder är av hedtyp och i norr av ängstyp med bl.a. blåsippa, myskmadra och kaprifol i fältskiktet.

På en kortare sträcka i sydost utvidgas reservatet ut till sin naturliga gräns där såväl näringsfattig som näringsrik ek-avenbokskog växer i en sluttning ner mot åkermarkerna i öster.

2.2.3 Djurliv

Slättamossen inventerades 2008 med avseende på trollsländor och 22 arter påträffades, vilket inte är ett anmärkningsvärt högt antal. Utmärkande för lokalen var *mindre smaragdfläckslända* (tidigare rödlistad) och *citronfläckad kärrtrollslända* (Natura 2000, bilaga 2 & 4), som bägge har en stark population här. En annan art som är listad i Art- och habitatdirektivet (Natura 2000, bilaga 4) är *långbensgroda*, vilken noterades vid Slättamossen under en inventering 2007. Färskesjöområdet hyser starka populationer av *nattskärra* och *trädlärka* som bägge är listade i EU:s fågeldirektiv, liksom *spillkråka*. De stora områdena med sin mosaik av hållmarker och glesa löv- och tallskogar utgör en idealisk miljö för de förstnämnda fågelarterna. Noterbart med avseende på fåglar är också att den tidigare rödlistade *smådoppingen* häckar i Slättamossen.

2.3 Historisk samt nuvarande mark- och vattenanvändning

2.3.1 Det historiska landskapet

De äldsta fornlämningarna i Färskesjöområdet är rösen och gravfält från bronsålder/ äldre järnålder, varav ett större gravfält i sydost till en mindre del omfattas av den aktuella utvidgningen. Längst i norr omfattas även en stensättning från samma tidsperiod av utvidgningen.

Laga skiftet genomfördes 1869 och av kartmaterialet kan man utläsa att det runt Slättamossen var en mosaik av öppna hållmarker och ljunghed som troligen betades (se bilaga 2). Det var bara längst i öster det fanns lite skog. Öster om själva mossen hade torparen Olof Olsson ett par utdikade mossodlingar och norr om dessa det enda området med *gräsbevuxen betesmark*. Över mossen från väster till öster gick redan då en väg till Djupadal.

På häradsekonomiska kartan från slutet av 1910-talet ser man att de tidigare öppna hållmarkerna har fått ett glest lövbestånd och att nyodlingarna öster om mossen har utvidgats norrut och söderut. En väg längs sydvästra kanten av mossen har tillkommit för att nå de nya åkrarna söder om mossen. Någon torvtäkt kan ännu inte ses. Torvtäkten kom igång senare under 1900-talet och i norra delen av mossen bildades den lilla näringsfattiga sjö vi ser än idag.

Under en stor del av 1900-talet har troligen markerna runt mossen nyttjats som utmarksbete. Sista gången odling förekom (potatis) var 1968 på den lilla åkerlapp som var den sista att brukas (se bilaga 2).

2.3.2 Nuvarande mark- och vattenanvändning

Skogsbruksåtgärder har inte förekommit i området på många år. Vatten tas från Slätamossen för bevattning på tomtmark. Jakt bedrivs i området.

2.4 Källförteckning

Litteratur, rapporter, inventeringar, underlagsmaterial, mm

- Berglund, B.E. 1972. *Naturvårdsplan för Karlskrona kommunblock – 2. Planförslag*. Ur Blekinges Natur 1972.
- Brunet, J. 2003. *Blekinges skogar – biologisk mångfald samt urval och skötsel av skogsreservat*. Länsstyrelsen i Blekinge län. Rapport 2003:1
- Brunsborg, K. 1969. *Naturvårdsinventering i Jämsjö socken*. Ur Blekinges Natur Årsbok 1969.
- Franzén, L. 1994. *Våtmarker i Blekinge*. Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Fries, C. (red.) 2014. *Naturhänsyn*. Skogsstyrelsen, Skogsskötselserien nr 14.
- Lydänge, A. 2009. *Långbensgroda i Blekinge - inventering 2007-2009*. Länsstyrelsen i Blekinge län. Rapport 2009:20.
- Länsstyrelsen i Blekinge. 2002. *Beslut och skötselplan för naturreservatet Färskesjön*. Dnr 511-1123-00.
- Länsstyrelsen i Blekinge. 2007. *Beslut och skötselplan för utvidgning av naturreservatet Färskesjön*. Dnr 511-4712-02.
- Naturvårdsverket 2007. *Myrskyddsplan för Sverige*. Delrapport – objekt i Götaland. Naturvårdsverket. Rapport 5670.
- Niklasson, M. & Nilsson, Sven G. 2005. *Skogsdynamik och arters bevarande*. Studentlitteratur.
- Persson, J. 2008. *Trollsländsinventering 2008 – Inventering av skyddsvärda samt Natura 2000-områden i Blekinge*. Länsstyrelsen i Blekinge län. Rapport 2008:34.
- Persson, T. 2016. *Spår av ett landskap – Bronsålder i Blekinge*. Blekinge Museum.

Kartor

- Lantmäteriet. 2016. Historiska kartor. Rikets allmänna kartverks arkiv. *Häradsekonomiska kartan, 1915-19, Torhamn J112-4-50*. <https://etjanster.lantmateriet.se/arkivsok/s/search.html>.
- Lantmäteriet. 2016. Historiska kartor. Rikets allmänna kartverks arkiv. *Ekonomiska kartan, 1969, Steneryd J133-3G4a7*. <https://etjanster.lantmateriet.se/arkivsok/s/search.html>
- Lantmäteriet. 2016. Historiska kartor. Lantmäterimyndigheternas arkiv. *Laga skifte, 1869 Jämsjö socken Hallarum-Binga och Hammarby*. <https://etjanster.lantmateriet.se/arkivsok/s/search.html>.
- SGU. 1983. *Karta över berggrunden i Blekinge län*. SGU Ser. Ah nr 4, specialkarta 1

Internetkällor

- Artdatabanken. 2016. Artfakta. <http://www.artdata.slu.se>
- Artportalen. 2016. <http://artportalen.se>.
- SGU Jordarter 1:1 miljon. WMS-tjänst.
- Skogsstyrelsen. 2016. *Faktablad om målbilder för god miljöhänsyn*. <http://skogsstyrelsen.se>

Muntliga och skriftliga kontakter

- Gustaf Olausson, tidigare ägare till Hallarum 5:17
- Joakim Hemberg, Skogsstyrelsen

3 Planerad markanvändning och skötsel

3.1 Övergripande bevarandemål

Bevarandemål för området

Målet med utvidgningen av naturreservatet är att bevara naturvärdena i Färskesjöområdets mosaikartade naturlandskap med skogar, hållmarker och våtmarker samt att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd för de arter och naturtyper som ingår i Natura 2000. Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten och det rörliga friluftslivet och utgöra ett attraktivt besöksmål.

3.2 Generella riktlinjer

I enlighet med syftet ska naturskogarna i huvudsak få utvecklas fria från gran. Enstaka och spridda granar har liten negativ påverkan på naturskogarna och har därför låg prioritet att leta upp och röja bort. Gran i grupper eller bestånd samt granar med stor produktion av kottar har hög prioritet att röja bort.

Alla skötselåtgärder inom naturreservatet ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark, vatten, vedinsekters fortplantning samt växt- och djurliv i övrigt inte uppstår.

Röjning av befintliga vägar får ske i alla skötselområden som berörs. Om avverkning av träd som är värdefulla för fauna och flora blir aktuell bör trädet i första hand kapas till högstubbe.

Stigar och vandringsleder ska vara framkomliga. Utmed gångstigar ska trädskiktet regelbundet ses över och döda eller döende träd tas åt sidan om de kan utgöra fara för allmänheten. Träd som fallit eller hotar falla ned över befintliga stigar, kulturhistoriska lämningar eller tomtmarker får fällas, kapas i hanterbara delar och flyttas till lämplig plats i reservatsområdet. Kan fara undanröjas genom att träden beskärs, ska de inte avverkas. Om möjligt görs högstubbar av träden.

Kulturhistoriska lämningar såsom fornlämningar i form av stensättningar och rösen samt kulturmiljöer med torpruiner, stenmurar och odlingsrösen ska bevaras och åskådliggöras. Detta sker praktiskt genom att de hålls fria från träd och uppväxande sly och buskar. Stenar som fallit ner från stengärdsgårdar läggs tillbaka. Ny sten får inte läggas på.

När man gör åtgärder lämnas ved kvar i olika tjocklekar av bok, ek, hassel och al i högar, på solexponerade platser om möjligt, t.ex. i sydvända bryn. Åtgärden gynnar flera ovanliga skalbaggar som länen i sydöstra Sverige har ett stort ansvar för att bevara. Det är viktigt att färskavverkat lövvirke med toppar och grenar, som ligger ute i skogen under vedinsekternas viktigaste flygtid i april-juli, får ligga kvar. Skalbaggar attraheras av virket på långa avstånd och lägger sina ägg där. Olika vedinsekter utnyttjar död ved i olika stadier och dessutom har vissa arter en flerårig livscykel. Därför ska ved av lövträd lämnas kvar i reservatet.

Hot och negativ påverkan

Konkreta hot mot naturvärden i naturreservatet, som kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel eller Natura 2000, beskrivs under berörda skötselområden. Potentiella hot, som inte är aktuella i dagsläget, är:

- bortplockande av död ved,
- bristande trädförnygring i bokskog,
- för stort markslitage i skogen som ingår i betesfålla,
- fordonskörning som skadar områdets markförhållanden.

3.3 Indelning i skötselområden

Den aktuella utvidgningen av naturreservatet har indelats i fyra skötselområden där skogarna förts till befintligt skötselområde **1a** med tre nya delområden, **1d-1g**. Eftersom skötselplanen för utvidgningen 2007 hade såväl numrerade skiften som numrerade skötselområden, har nya skötselområden i denna plan fått numreringen **7-9** för att förenkla förvaltningen av reservatet. Avgränsningen av skötselområdena framgår av bifogad skötselplanekarta (se bilaga 5). Flera spridda trädbestånd eller ytor kan tillhöra samma skötselområde.

Skötselområde 1. Skog med begränsad skötsel

Skötselområde 7. Hällmarkstorräng med begränsad skötsel

Skötselområde 8. Myrmark med begränsad skötsel

Skötselområde 9. Dystrof sjö med fri utveckling

3.4 Mål och åtgärder för skötselområden

3.4.1 Skötselområde 1: Skog med begränsad skötsel i träd- och buskskikt

Areal: 18,6 ha, varav:

Delområde **1a**: 7,2 ha *näringsfattig ekskog* (9190)

1,7 ha *näringsrik ekskog* (9160)

4,1 ha *taiga* (9010)

0,3 ha hällmarkstallskog

0,9 ha lövsumpskog

2,2 ha triviallövskog

Delområde **1d**: 0,4 ha *näringsfattig ekskog* (9190)

Delområde **1e**: 0,9 ha *näringsfattig bokskog* (9110)

Delområde **1f**: 0,3 ha hällmarkstallskog

Delområde **1g**: 0,6 ha *näringsrik ekskog* (9160)

Beskrivning

De norra delarna av naturreservatets utvidgning utgörs av en mosaik av *näringsfattiga ekskog* (9190), *hällmarkstorräng* (8230) och små våtmarker, vilka är en förlängning västerut av det befintliga naturreservatets naturtyper till sina naturliga gränser. Skogen har inslag av tall och en rikligt med såväl torrakor som lågor i olika stadier av nedbrytning. Fältskiktet domineras av kruståtel och ljung. En väg delar skötselområdet i en östlig och en västlig del (delområde **1d**), där den västra delen är något kvävepåverkad och har inslag av fågelbär, lönn och hassel i ekskogen. En liten del av utvidgningen i norr (delområde **1e**) är *näringsfattig bokskog* (9110) med inslag av grova bokar och lågor. En smal remsa av bokskog är gallrad för mer än 10 år sen. Utvidgningen skapar

en naturlig västgräns för bokskogen inom nuvarande reservat, som vid bokskogsinventeringen 1968 bedömdes vara en av de mest skyddsvärda i Blekinge. Längst uppe i norr finns resterna av en rund stensättning från brons-/äldre järnålder.

I såväl sydväst som sydost utgör utvidgningen en fortsättning på det nuvarande reservatets stora arealer av *näringsfattig ekskog* (9190) och mindre arealer *näringsrik ekskog* (9160) av samma naturskogskaraktär som i norr. I de näringsrika delarna ses arter som grönvit nattviol, myskmadra, stor blåklocka, blåsippa och murgröna.

Huvuddelen av utvidgningens hållmarkstallskogar ligger väster om Slättamossen. De har uppkommit under senaste århundradet på gammalt utmarksbete av ljunghedskaraktär. De har ett inslag av ek och en samt mindre våtmarker i sprickor och sänkor. Tallskogen är klassad (flygbildstolkning) som *hållmarkstorräng* (8230) i Natura 2000, vilket även gäller den lilla del som inbegriper gravfältet i sydost. Det stora området hållmarkstallskog i sydväst bedöms idag kunna klassas som *taiga* (9010), grundat på ålder, strukturer och funktioner, medan området vid gravfältet inte uppfyller kriterier för Natura 2000-naturtyp på grund av fornlämningsområdets återkommande skötselbehov.

Öster och söder om Slättamossen har trivial lövskog kommit upp på de tidigare odlade, fuktiga åkerlyckorna och väster om mossen har lövsumpskog utvecklats på tidigare myrmark.

Den lilla holmen i Slättamossen präglas av olikåldrig tallskog med såväl torrakor som lågor i olika nedbrytningsstadier.

Bevarandemål

Skogarna är olikåldriga och utvecklas huvudsakligen fritt genom intern dynamik, naturligt åldrande och döende samt naturliga störningar som stormskador och insektsangrepp. Detta leder till att det finns rikligt med gamla, grova och senvuxna träd, liksom död ved i alla grovlekar och nedbrytningsstadier. Typiska arter ska förekomma i livskraftiga populationer. Naturtyperna har gynnsamt bevarandetilstånd och arealen näringsfattig ekskog (9190) utgör minst 7,2 ha, näringsrik ekskog minst 2,3 ha och näringsfattig bokskog (9110) minst 0,9 ha. Den triviala lövskogen och lövsumpskogen fortsätter utveckla ökade naturvärden genom intern dynamik och begränsad skötsel.

Hot

Det finns inga konkreta hot mot skötselområdets naturvärden för närvarande.

Skötselåtgärder

Delområde 1a: Skogarna får huvudsakligen utvecklas fritt genom intern dynamik. Mindre punktåtgärder får vid behov göras för att gynna naturvårdsträd eller andra naturvärden. I triviallövskogen är naturvärden i första hand knutna till lövträden i form av död ved och epifytiska lavar och mossor på levande aspar. Selektiva ingrepp som skapar luckor och gynnar lövsuccessioner bedöms vara positivt för naturvärdena. Extensivt bete får förekomma. Diket i söder som avvattnar Säby 21:3 underhålls vid behov. För övrigt enligt generella riktlinjer och tidigare skötselplan.

Delområde 1d: Försiktig gallring och röjning bör initialt och vid behov utföras för att friställa gamla ekar och någon lönn, för att få ett glesare hasselbestånd samt skapa ett flerskiktat bryn mot åkern. Samtidigt som det förstärker naturvärdena får man också en

estetiskt tilltalande vy när man kommer in i reservatet norrifrån. För övrigt enligt generella riktlinjer.

Delområde 1e: På näringsfattiga marker är bokföryngringen ofta svag. Man bör regelbundet göra en bedömning av föryngringen och överväga om luckhuggning behövs och vid behov ha kontakt med jakträttsinnehavare för att diskutera avskjutningen av klövvilt. För övrigt enligt generella riktlinjer.

Delområde 1f: Røjning och gallring utförs vid behov för att synliggöra fornlämningarna och göra gravfältet överskådligt. Träd och buskar som kan skada lämningarna tas bort. För övrigt enligt generella riktlinjer.

Delområde 1g: Sydost om muren bör vid behov avenbok gallras och ek friställas för att gynna fältfloran och skapa en bred brynmiljö mellan den tätare skogen i nordväst och jordbruksmarken i sydost. För övrigt enligt generella riktlinjer.

3.4.2 Skötselområde 7: Hällmarkstorrängar med begränsad skötsel

Areal: 1,3 ha

Beskrivning

Öppna hällmarkstorrängar, ofta med hävdhistorik, ingår i den mosaik av skogar, hällmarker och våtmarker som hela Färskesjöplatån utgör och de fortsätter i den norra utvidgningen av reservatet som är aktuell. Naturtypen karaktäriseras av växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor med en krontäckning under 30 %. Struktur och artsammansättning hos de aktuella hällmarkstorrängarna är inte närmare känd. En kartläggning av hela Färskesjöplatåns arealer av naturtypen och deras bevarandetillstånd bör göras inom ramen för Natura 2000.

Bevarandemål

Hällmarksområdena är öppna och arealen *hällmarkstorrängar* är minst 1,3 ha. Träd och buskar, exempelvis björksly, som bedöms som igenväxningsvegetation förekommer inte. Kärlväxtfloran domineras av konkurrenssvaga arter och det finns för naturtypen typiska arter.

Hot

Det finns inga konkreta hot mot skötselområdets naturvärden för närvarande.

Skötselåtgärder

Vid behov röjs träd, buskar och sly bort som hotar naturtypens naturvärden och dess bevarandetillstånd. Om det är möjligt vore extensivt bete önskvärt.

3.4.3 Skötselområde 8: Myrmark med begränsad skötsel

Areal: 4,5 ha Öppna mossar och kärr (7140)

Beskrivning

Slättamossen är på grund av tidigare torvbrytning en mångformig våtmark. I södra delen finns artrika mjukmattor med höljor. Bottenskiktet består av vitmossa och bitvis mot fastmarken av björnmossa. I övergången mot fastmark växer björk och tuvull. Ute på mossen finns enstaka låga senvuxna tallar samt rikligt med ängsull och tranbär. Holmen

i Slättamossen utgörs av gammal tallskog (*taiga 9010*). En väg har gått över mossen på norra sidan om holmen, men den är idag helt igenvuxen och har troligen även sjunkit en del. Den av torvbrytning påverkade norra delen av Slättamossen är idag ett öppet vatten, se skötselområde 9.

Bevarandemål

Arealen *öppna mossar och kärr* ska vara minst 4,5 hektar, och naturtypen ska vara opåverkad av diken med avvattande effekt. Hydrologin och grundvattennivån ska variera naturligt. Artsammansättningen av karaktäristiska arter ska vara intakt, och för naturtypen typiska arter, t.ex. *dybläddra* och *småsileshår* ska förekomma i livskraftiga populationer. Mossen ska vara fria från igenväxningsvegetation, som uppväxande sly samt invandrad tall, gran och björk.

Hot

Det föreligger inga konkreta hot mot skötselområdets naturvärden för närvarande, bortsett från viss igenväxning.

Skötselåtgärder

Igenväxningsvegetation röjs bort vid behov. Ute på mossen görs åtgärder lämpligtvis när den är frusen vintertid eller under torrperioder.

Istandsättningsåtgärder

I norra och östra delen bör igenväxningsvegetationen på de tidigare öppna kärrytorna röjas bort när förutsättningarna tillåter. Likaså bör vassen klippas väster och öster om sjön i samråd med ornitologer.

3.4.4 Skötselområde 9: Dystrof sjö med fri utveckling

Areal: 1,0 ha *Myrsjöar* (3160)

Beskrivning

Den lilla sjön har bildats efter torvbrytning under 1900-talets första hälft, utvecklats till ett naturligt tillstånd och klassas som *myrsjöar* (3160) i Natura 2000. I sjön häckar bland annat den tidigare rödlistade smådoppingen. Den typiska arten myrtröslända är noterad vid sjön.

Bevarandemål

Sjön ska ha god vattenkvalitet och hydrologin vara opåverkad av ytterligare ingrepp. Myrtröslända och citronfläckad kärrtröslända ska finnas i livskraftiga populationer. Arealen *myrsjöar* ska vara ca 1,0 ha.

Hot

Det finns inga konkreta hot mot skötselområdets naturvärden för närvarande.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder.

3.5 Friluftsliv och turism

Beskrivning

Färskesjöområdet är ett populärt rekreations- och friluftsområde och av de områden som lagts till det befintliga naturreservatet är både Slättamossen och de norra delarna vid Östra Hage lättillgängliga. Man når bägge delarna med såväl bil som buss och på bägge platserna har man anslutning till naturreservatets stigar och vandringsleder. I och med utvidgningen utökas den befintliga vandringsleden med en etapp längs sydvästra kanten av Slättamossen, vilket ger fina möjligheter att uppleva mossen och dess naturvärden. I anslutning till denna nya del kommer också en parkeringsplats att anordnas.

3.5.1 Anordningar för friluftslivet

Bevarandemål

Områdets natur ska kunna upplevas utan att reservatets naturvärden påverkas negativt. Målet för friluftslivet inom utvidgningen av Färskesjöns naturreservat är att göra området välbesökt och lättillgängligt. Besökare ska dels få möjlighet att lära sig mer om områdets naturvärden, dels kunna erbjudas möjlighet till rekreation genom att vistas i ett naturskönt landskap.

En parkeringsplats med utrymme för 3-5 bilar/parkering ska finnas vid Östra Hage, liksom en väl underhållen informationstavla med beskrivning av reservatet. Det ska finnas minst 875 meter markerad och väl underhållen vandringsled inom utvidgningen av reservatet. Anordningar för friluftslivet ska utformas på ett sätt som minskar risken för förstörelse eller oönskat slitage på de naturvärden som finns i reservatet. Gravfältet ska vara lättillgängligt och informationsskylt i norra delen av detsamma ska vara väl synlig och underhållen.

Istandsättningsåtgärder

- Den nya etappen av vandringsleden röjs där det behövs och markeras i terrängen
- Söder om mossen kan vandringsleden kompletteras med spänger om behov bedöms föreligga
- Parkeringsplats med plats för 3-5 bilar iordningställs längs vägen vid Östra Hage (befintlig parkering)
- Informationsskylt med beskrivning av reservatet sätts upp vid den nya P-platsen eller i nära anslutning till detsamma
- Informationsskylt med beskrivning av gravfältet sätts upp där vandringsleden passerar detsamma

Underhållsåtgärder

Regelbunden översyn av vandringsled med markeringar, parkeringsplats, informations-tavlor m.m.

4 Utmärkning av reservatsgräns

Utmärkning av reservatets gräns ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

5 Bränder och brandbekämpning

Förekomsten av bränder är en av de viktigaste förutsättningarna för att kunna bevara naturvärden i våra skogar. I sydöstra delen av Sverige är förutsättningarna för brand som störst på grund av torrt klimat och förekomst av brandbenägna skogstyper. Brandhistoriska undersökningar visar dock att brandfrekvensen har varit låg i Blekinge efter 1770. Här finns därför ett speciellt ansvar att bevara brandnaturvärden. Bevarandet av naturvärden kopplade till brand sker lämpligast under kontrollerade former genom anlagda, i förväg planerade bränder (naturvårdsbränning). Detta för att man lättare kan styra brandens beteende och effekter samt att värden som missgynnas av brand lättare kan skyddas. Det är dock inte aktuellt med naturvårdsbränning i reservatet. Men spontan brand i reservatet anses huvudsakligen ge positiva effekter på naturvärdena.

Spontana bränder i reservatet släcks enligt gällande lagar. Släckningsarbete sker med försiktighet, om möjligt i samråd med reservatsförvaltningen, så att naturvärdena (t.ex. känslig flora) inte skadas. En spontant uppkommen brand kan tillåtas brinna om räddningsledare anser det möjligt utan att värden hotas i omgivande marker som ej ingår i naturreservatet.

Tydliggörande av ansvarsfördelning vid uppkomst av spontan brand inom naturreservatet

En okontrollerad brand inom reservatet kan utgöra ett hot mot värden i och utanför reservatets gränser. Om en okontrollerad brand uppstår är släckningen av branden Räddningstjänstens ansvar. Släckningsarbetet bör ske med försiktighet. För att undvika skador på naturvärden och, om möjligt, ta tillvara brandens positiva effekter, bör reservatsförvaltaren på Länsstyrelsen kontaktas i så tidigt skede som möjligt för samråd. Exempelvis kan skador på naturvärden uppstå genom hårdspolning vid rötter och på stammar på äldre träd och döda träd. Körskador är ett annat exempel på skador som kan uppstå och som så långt möjligt bör undvikas.

När branden anses vara släckt eller utan uppenbar risk att sprida sig överlämnas ansvaret för eftersläckning och bevakning till markägaren. Eftersläckning bör så långt möjligt ske så att naturvärden gynnas och inte skadas (se nedan) och markägaren bör samråda med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan bistå i arbetet med eftersläckning och efterbevakning efter dialog med markägaren. Länsstyrelsen kan inte ta över det juridiska ansvaret för efterbevakning.

Eftersläckning

Eftersläckning bör utföras så att naturvärden gynnas. Eftersläckningen koncentreras lämpligen till skyddszoner i brännans ytterkant. Skyddszonernas bredd bedöms från fall till fall beroende på risken för spridning till omgivningen. Vid en uppenbar risk bör skyddszonens bredd vara minst en trädlängd. Inom skyddszonen släcks alla glödbrän-

der. Brinnande/glödande mindre träd och grenar kastas om möjligt in innanför skyddszonen. Glödbränder släcks lämpligen genom inblandning av mineraljord och/eller vattenbegjutning.

När brännans skyddszoner har säkrats tas ställning till om och när hela brännan ska släckas. För flera av de brandberoende/-gynnade arterna är glödbränder mycket viktiga. Glödbränder kan i vissa fall pågå under mycket lång tid och ge upphov till rökutveckling. Så länge skyddszonerna är säkra utgör de dock ingen risk för spridning och om möjligt kan det vara lämpligt att låta glödbränder få brinna ut av sig själva eller åtminstone inte släckas omedelbart.

Åtgärd efter brand

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av branden. Vid behov ändras skötselplanen genom beslut av Länsstyrelsen.

6 Jakt

Rätten till jakt inom reservatsutvidgningen regleras inte i reservatsföreskrifterna.

Jaktutövandet får inte ske i strid med reservatsbestämmelser eller skötselplan.

Jakträttsinnehavaren bör under jakt informera allmänheten genom anslag uppsatta vid väg, parkeringsplats, vandringsled och stigar som leder in i reservatet.

7 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

7.1 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

7.2 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning kommer att ske enligt gällande riktlinjer från Naturvårdsverket.

7.3 Dokumentation av skötselåtgärder

Ansvarig förvaltare dokumenterar utförda skötselåtgärder.

8 Kostnader och finansiering

Länsstyrelsen bekostar åtgärder enligt skötselplanen.

9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder inom utvidgningen

Tabell 3. Planerade skötselåtgärder.

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet*	När/frekvens
Gransanering	Skötselområde 1 & 7	Reservatsförvaltare	3	Vid behov
Punktåtgärder, t.ex. frihuggning, ringbarkning m.m.	Skötselområde 1 & 7	Reservatsförvaltare	3	Vid behov
Röjning av igenväxningsvegetation	Skötselområde 8	Reservatsförvaltare	2	Inom 5 år. Därefter vid behov
Röjning och gallring	Skötselområde 1d	Reservatsförvaltare	2	Inom 5 år. Därefter vid behov
Kontroll av bokföryngring	Skötselområde 1e	Reservatsförvaltare	3	Vart 5:e år
Skötsel av fornlämningsområdet	Skötselområde 1f	Reservatsförvaltare	3	Vid behov
Gallring av avenbok och friställning av ek	Skötselområde 1g	Reservatsförvaltare	2	Inom 5 år. Därefter vid behov
Ny parkering	Skötselområde 1a	Reservatsförvaltare	1	Inom ett år
Markera ny etapp av vandringsleden	Skötselområde 1a	Reservatsförvaltare	1	Inom ett år
Utläggning av spänger	Skötselområde 1a	Reservatsförvaltare	2	Vid behov
Informationstavlor	Skötselområde 1a	Reservatsförvaltare	1	Tillfälliga inom 3 mån efter beslut. Permanenta snarast möjligt därefter.
Underhåll vandringsled, parkeringsplats och skyltar	Skötselområde 1a	Reservatsförvaltare	1	Vid behov
Dokumentation av skötselåtgärder	Hela naturreservatet	Länsstyrelsen	1	Efter utförda åtgärder
Uppföljning av bevarandemål	Hela naturreservatet	Länsstyrelsen	1	Enligt särskilt fastställd uppföljningsplan

*Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

Utökningen av naturreservatet Färskesjön i Karlskrona kommun har gjorts i syfte att skydda, bevara och utveckla den biologiska mångfalden av arter, naturtyper och livsmiljöer på Färskesjöplatån. Syftet är också att bevara och synliggöra det värdefulla kulturlandskapet i form av fornlämningar och spår efter jordbrukets expansion på marginella marker på 1800-talet. Naturreservatet och den nya utvidgningen ska vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet och erbjuda rika naturupplevelser. Utökningen bidrar till uppfyllandet av miljö kvalitetsmålen *levande skogar*, *myllrande våtmarker* och *ett rikt växt- och djurliv*. Den ska även bidra till den gröna infrastrukturen i regionen.

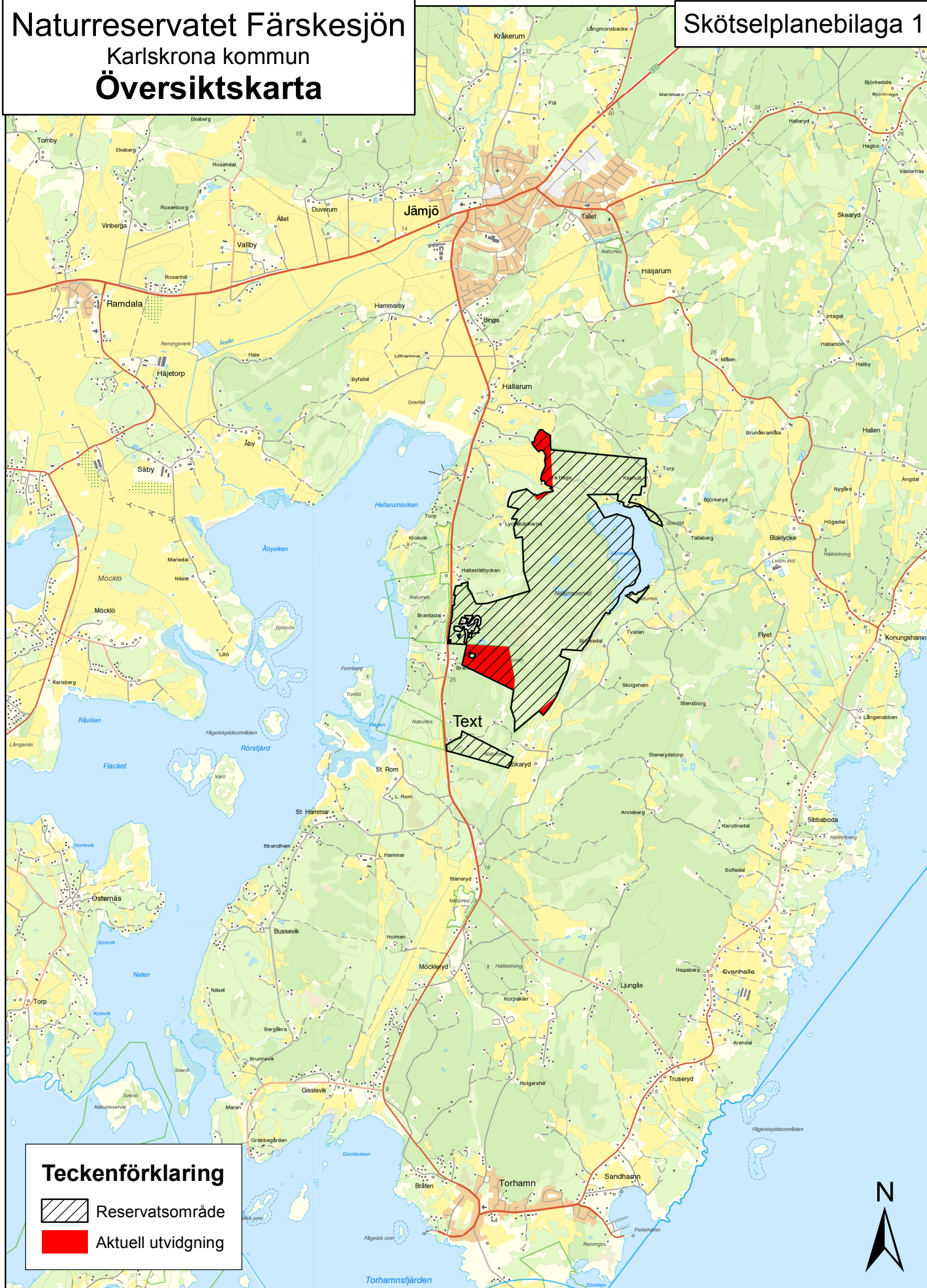
En del i Länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat och upprätta skötselplaner. Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en beskrivning av naturförhållanden och markhistoria samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.

Naturreseptatet Färskesjön

Karlskrona kommun

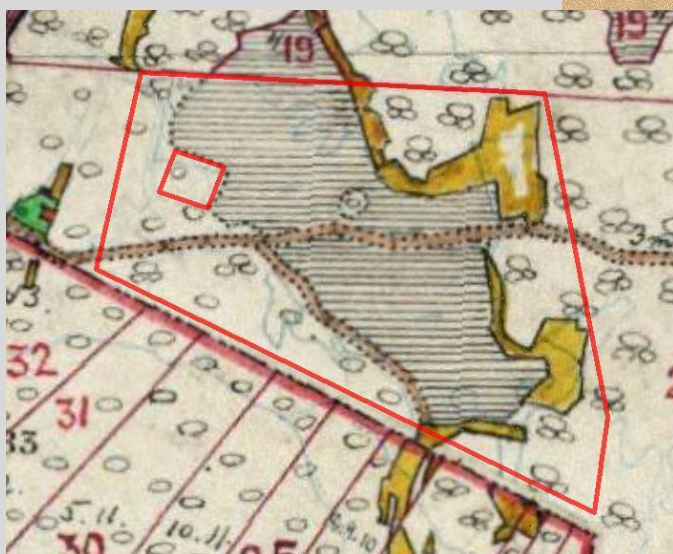
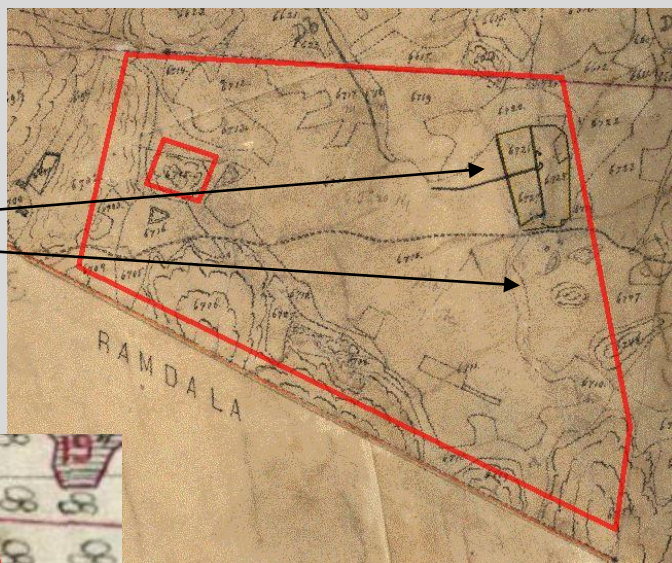
Översiktskarta

Skötselplanebilaga 1

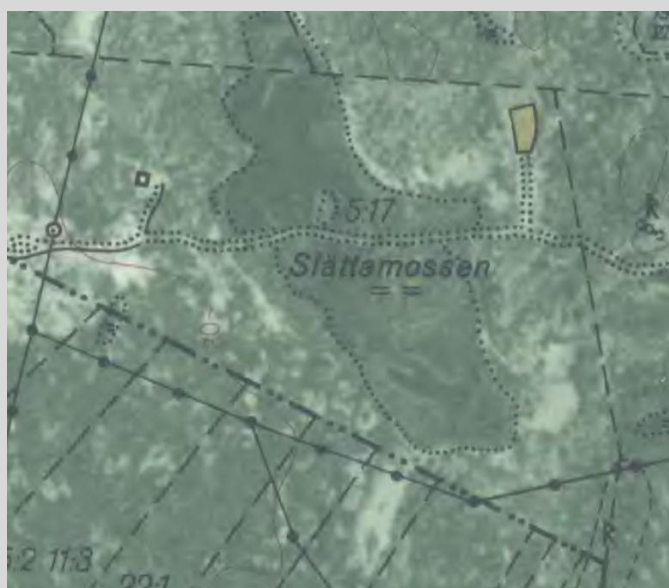
Laga skiftet 1869

6725-6727 "Odling i torfmossen"
6747-6753 "Skogbeväxt ljung-
lupen mark/berg/sidd"

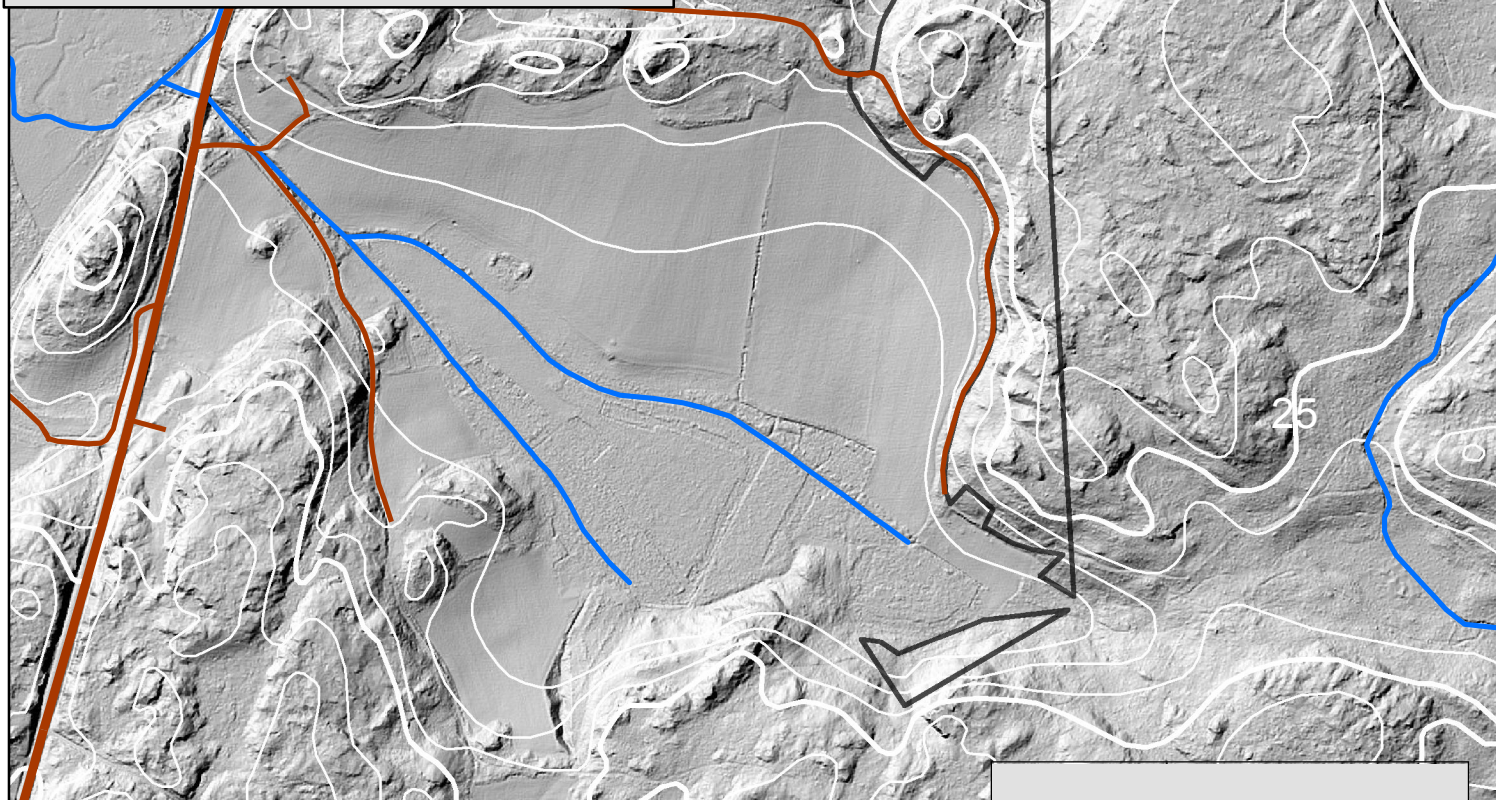
Häradsekonomiska
kartan 1916-1920

Ekonomiska
kartan 1969

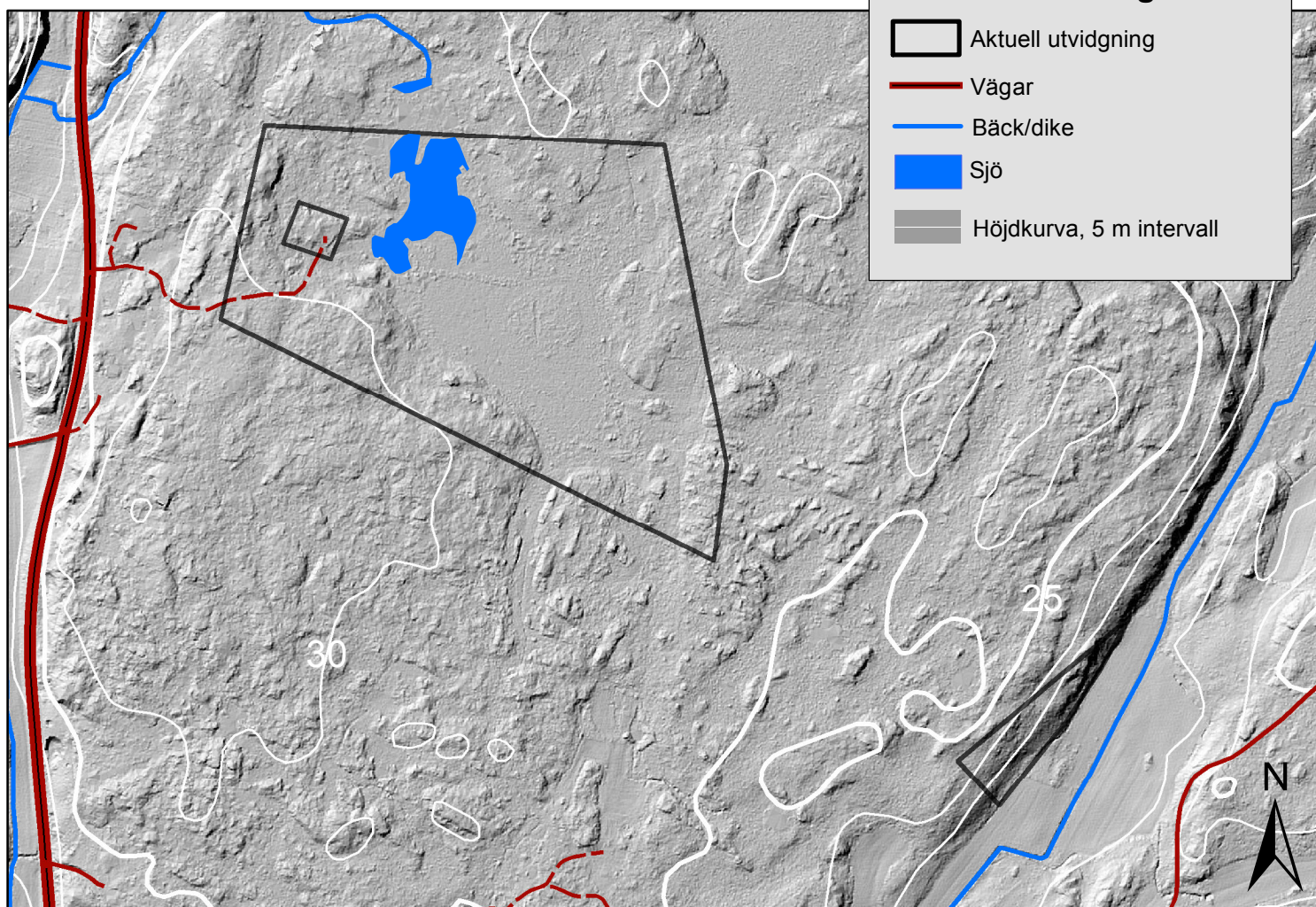
Naturreseptatet Färskesjön
Utvidgning 2017
Karlskrona kommun
Topografi och hydrologi

Skötselplanebilaga 3

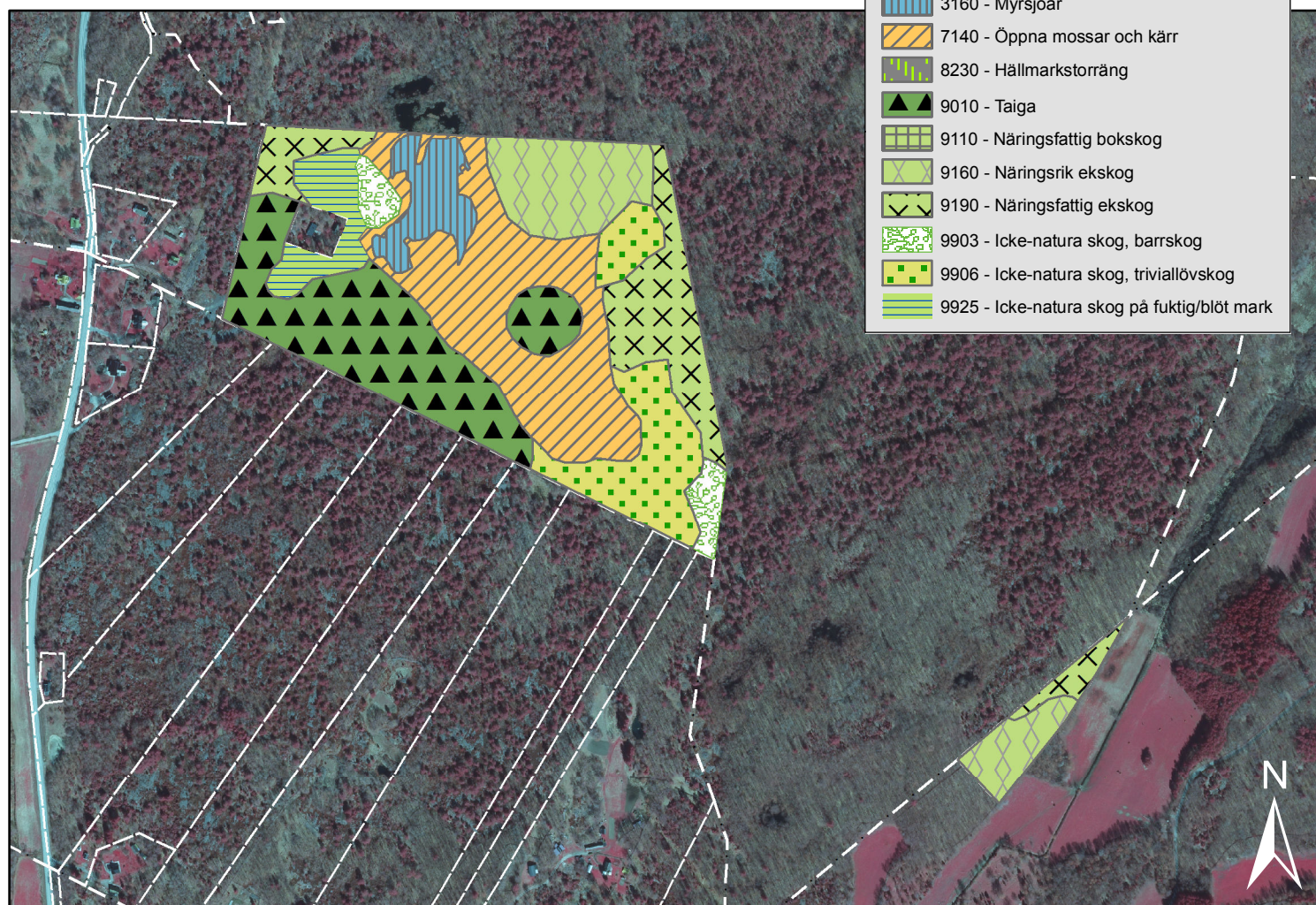
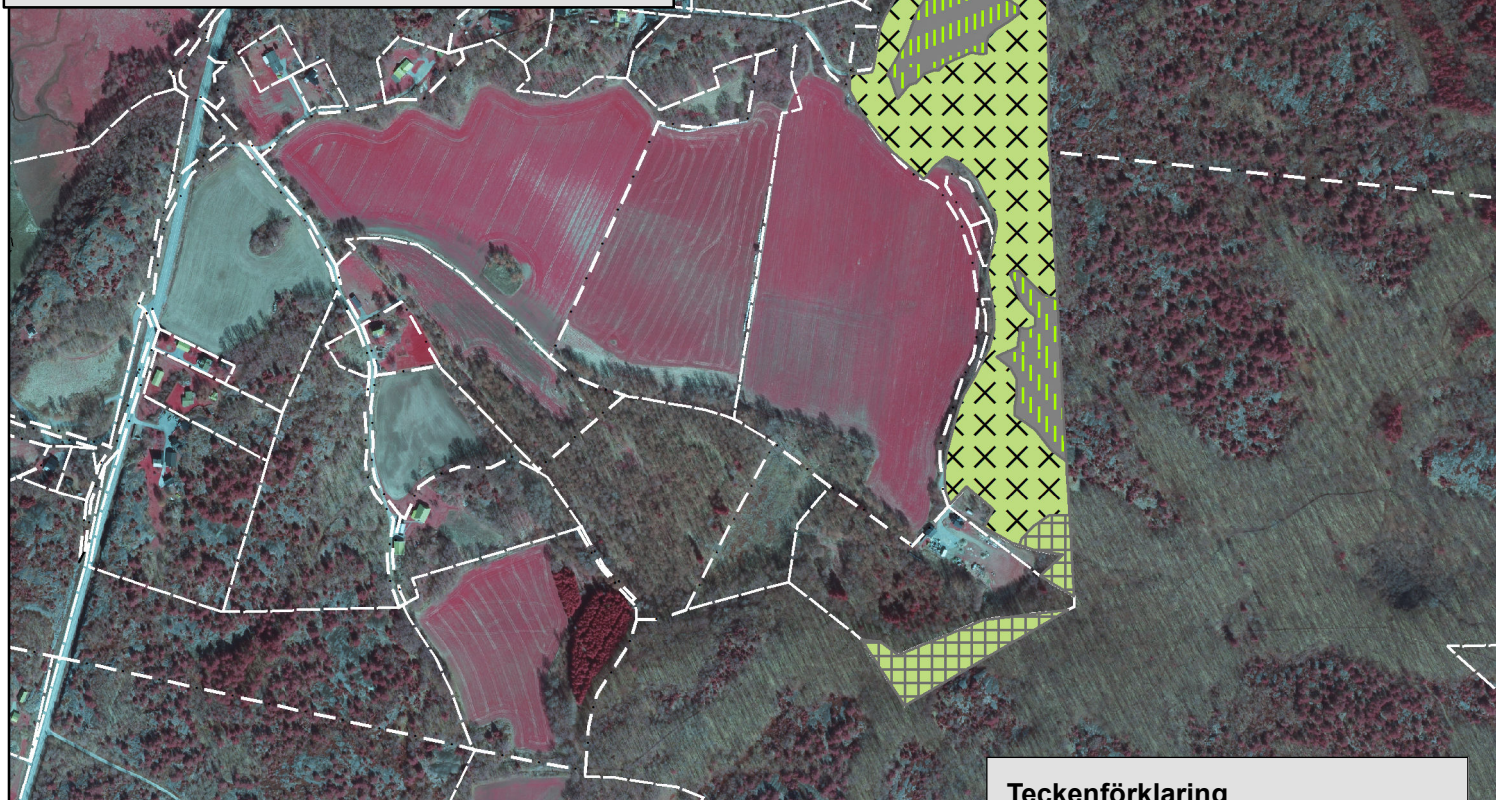
Teckenförklaring

- Aktuell utvidgning
- Vägar
- Bäck/dike
- Sjö
- Höjdkurva, 5 m intervall

Naturreseptatet Färskesjön
Utvidgning 2017
Karlskrona kommun
Naturtyper Natura 2000

Skötselplanebilaga 4

Teckenförklaring

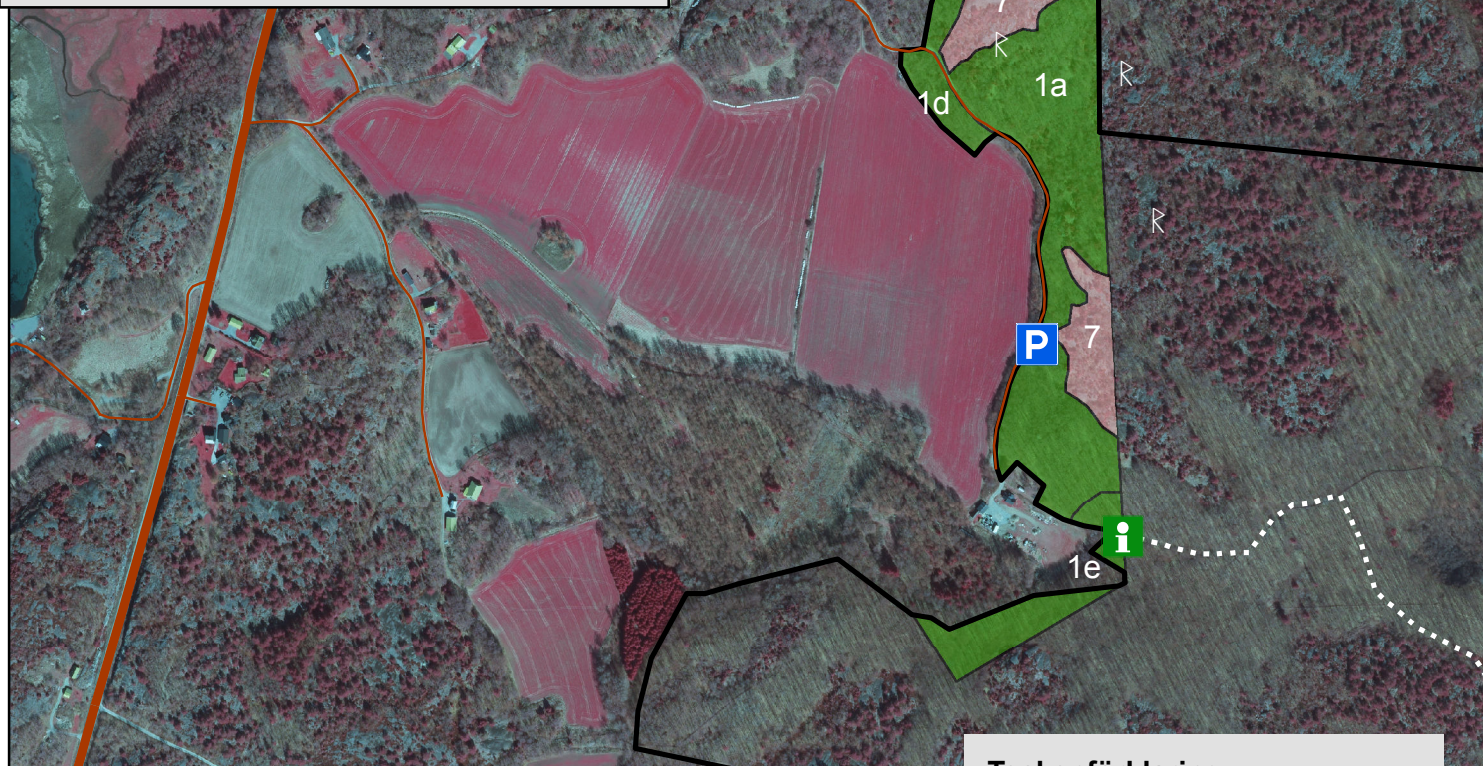
- 3160 - Myrsjöar
- 7140 - Öppna mossar och kärr
- 8230 - Hällmarkstorräng
- 9010 - Taiga
- 9110 - Näringsfattig bokskog
- 9160 - Näringsrik ekskog
- 9190 - Näringsfattig ekskog
- 9903 - Icke-natura skog, barrskog
- 9906 - Icke-natura skog, trivallövskog
- 9925 - Icke-natura skog på fuktig/blöt mark

Naturreseptatet Färskesjön

Utvidgning 2017
Karlskrona kommun

Skötselområden m.m.

Skötselplanebilaga 5

Teckenförklaring

⌞ Fornlämning

i Information

P Parkering

--- Vandringsled

Skötselområden

1a-1g. Skog, begränsad skötsel

7. Hållmarkstorräng, begränsad skötsel

8. Myrmark, begränsad skötsel

9. Dystrof sjö

